

sprog og pris er det næppe sandsynligt, at det kan imødeses en fremtid som lærebog i geomorfologi ved et dansk universitet, men det vil utvivlsomt gøre god fyldest som et klimatisk-geomorfologisk opslagsværk.

Ole Humlum

A.L. Bloom: *Geomorphology*.
Prentice-Hall, Inc., New-Jersey
1978, 510 s., talrige ill., £ 15.95.

Bogen behandler foruden de af de eksogene processer frembragte landskaber tillige en kortere omtale af landformer, der opstår ved vulkansk virksomhed og tektoniske forkastninger.

Hovedvægen er lagt på forvitningsprocesserne, blandt hvilke den kemiske forvitring er behandlet ret indgående. Det samme gælder for landformer, der opstår ved det rindende vands virksomhed såvel over som under jorden.

Ved klassificering af jordbundstyper er det den nomoklatur, der bruges af U.S. Dep. of Agriculture, der er anvendt.

Kaj Hansen

E. Derbyshire, K.J. Gregory and J.R. Hails: *Geomorphological processes*. Dawson Publishing, Cannon House, Folkestone, Kent 1979, 310 s., talrige ill., 26 cm, £ 10.00.

Bogen omhandler processer i forbindelse med rindende vand (afstrømningsbassiner), kystprocesser samt vindens og isens virksomhed. Som det fremgår af titlen er det kun selve processerne, der behandles, resultaterne af disse og de forskellige landformer berøres kun i ringe grad. Der gøres meget ud af sedimenternes bevægelser, og de virkende kræfter er sat op i supplerende formler. Denne bog er derfor et udmærket supplement til de almindeligt anvendte geomorfologier.

Kaj Hansen

Arne Noe-Nygaard: *Vulkaner*.
København 1979, 168 s., ill., 25 cm.
Kr. 110.00.

De fleste afsnit om vulkaner i de geologiske lærebøger er overvejende beskrivelser af forskellige vulkanudbrud rundt om i verden med det klassiske udbrud fra Vesuv i år 79 som udgangspunkt. Noe-Nygaards bog er af en helt anden beskaffenhed, idet den begynder med en forklaring på vulkanernes opståen i spalter mellem jordskorpens pladesystemer. Dernæst følger et meget fyldigt afsnit om magmaet og de øvrige vulkanske udbrudsprodukter samt om energifrigørelsen ved udbruddet. De forskellige vulkantyper beskrives, hvorefter der kommer en omtale af forskellige berømte vulkanudbrud med det nordatlantiske vulkanområde (Island, Færøerne og Skotland) og de grønlandske plateaubasalter som udgangspunkt. Dog omtales også Vesuv, Et-na og andre kendte vulkaner. Man får virkelig med denne bog et betydeligt indblik i de vulkanske processer, deres årsag og deres produkter.

Kaj Hansen

Moraines and Varves.
Ed. by Ch. Schlüchter. A.A. Balkema, Rotterdam 1979, 441 s.,
£ 18.75

Bogen indeholder 37 artikler præsenteret ved INQUA (International Union for Quaternary Research) -symposiet "Moraines and Varves", afholdt i Schweiz 1978 af "Commission on Genesis and Lithology of Quaternary Deposits". Desuden indeholder bogen 5 bidrag i relation til symposie-ekskursionerne.

Bogen er redigeret, så artiklerne er grupperet under to hovedemner: *Geology and genesis of moraines*. *Varves and glaciolacustrine sedimentation*. Artiklernes antal gør det ikke muligt her at kommentere hver enkelt, hvorfor kun nogle få, som i særlig grad har

fanget anmelderens interesse, skal fremhæves.

Bogens første sektion indledes af Boulton og Eyles, der i en oversigtsartikel om sedimentter og landskabsformer typiske for dalglaciation fremsætter et forslag til en egentlig genetisk klassifikation. De følgende bidrag omfatter beskrivelser vedrørende dalglaciationer i Sydamerika, Indien, New Zealand og Europa. Specielt kan nævnes iagttagelser af dannelsen af recente push-moræner langs den avancerende Frias Gletscher i Argentina (Rabassa, Rubulis og Suárez), samt Serrat's beskrivelse af blokglatschere i Pyrenæerne. Interessante er også Dilabio og Shilt's iagttagelser vedrørende glacial transport ved recente gletschere og Dreimanis diskussion af problemer knyttet til vandaflejrede tills.

Sektionen omhandlende varv og glaciolacustrin sedimentation indledes af Sturm's redegørelse for fysiske forudsætninger for dannelsen af varvige sedimentter. I de følgende artikler beskrives eksempler på varvlignende strukturer og ægte varv observeret i recente søers bundsedimentter. Dateringsmuligheder på basis af varvkronologi diskuteres, og sektionen afsluttes med et forsøg på rekonstruktion af palaeolimnologien i forbindelse med en japansk sø.

Udstyrsmæssigt er bogen uensartet, hvilket skyldes at renskrivningen af de enkelte bidrag har været lagt i hænderne på de respektive forfattere. Redaktionelt må det endvidere beklages, at den anvendte terminologi ikke er entydig; fx anvendes termerne "till" og "moraine" i flæng om samme ting. Dette forhold bør dog ikke lede til misforståelser, idet redaktøren af bogen allerede i sit forord gør rede herfor. Bogen indeholder meget originalmateriale samt redegør for en række løbende projekter, og den må derfor hilses vel-

kommen som et bidrag til den glacial- og glaciolacustrin-sedimentologiske litteratur.

Ole Humlum

H.G. Gierloff-Emden: *Geographie des Meeres: Ozeane und Küsten.* (Lehrbuch der allgemeinen Geographie: Bd. 5).

Belin 1980, 2 bd, 1310 s., ill., 25 cm, Teil 1: DM 192,-. Teil 2: DM 138,-.

Dette store værk indgår som et bind af *Lehrbuch der Allgemeinen Geographie*, påbegyndt af Erich Obst og fortsat af Josef Schmithüsen, og det omfatter alt, hvad man kan ønske at vide vedrørende havets fysiske geografi. Alsidigheden fremgår tydeligt af kapitelloverskrifterne. Havenes størrelse og inddeling samt deres betydning for mennesket behandles, ligesom alle oceanografiske ekspeditioner fra vikingernes rejser til boreskibet *Glomer Challenger* gennemgås.

Udformningen af søkort beskrives, og havvandets salt- og planktonindhold gennemgås. Endvidere behandles isforholdene og isdriften i polhavene, koralrev, havbundens morfologi og sedimenter samt kysten, herunder tidevandsområderne, laguner og æstuarier. Endelig omtales retsforholdene, hvilket vil sige inddelingen i fiskeriområder og rettighederne til olieboringer på havbunden. Emnerne er behandlet med ægte tysk grundighed, og det er et i alle måder anbefalelsesværdigt værk.

Kaj Hansen

K.R. Dyer (ed.): *Estuarine hydrography and sedimentation. A handbook.*

Cambridge University Press, Cambridge 1979, 230 s., ill., 23 cm, £ 17.00, paperback £ 5.95.

Bogen er en oversigt over forskellige felt- og laboratoriemetoder inden for det estuarine forskningsområde, bestående af 7 separate

afsnit, der alle er skrevet i review-artikel form. De behandlede emner er flg.: 1) Estuarin sedimentation, 2) Måling af tidevandsstørrelser, 3) Positionsbestemmelse, 4) Side-scan sonar og seismic profiling, 5) Sedimentindsamling og -analyse, 6) Suspenderet sediment, 7) Præsentation og bearbejdning af målte data.

Fordele og ulemper ved de forskellige metoder vejes op mod hinanden, og læseren får således et udmærket grundlag for udvælgelse af metoder. Bogens 4 første kapitler forekommer lidt tynde hist og her, og dens faglige tyngdepunkt repræsenteres af de sidste 3 kapitler, hvori der gives en minutiøs beskrivelse af metoder vedrørende analyse af hhv. bundsediment og suspenderet sediment. I sidste afsnit præsenteres bl.a. et EDB-program, hvis input er målte punkthastigheder, saliniteter (konduktiviteter) og temperaturer, og hvis output er disse parametres middelværdi over en tidevandsperiode.

Dette program vil kunne finde direkte anvendelse i adskillige større og mindre undersøgelser.

Generelt kan det siges, at bogen ikke indeholder megen ny information om de behandlede emner, og dens styrke ligger i den ret udførlige præsentation af metoder. Endvidere er der til samtlige afsnit en meget udførlig referenceliste, hvilket gør bogen yderst anvendelig som en introduktion til praktisk arbejde i estuarier. Der er en rimelig god koordination mellem de enkelte kapitler, således at gentagelser praktisk taget er undgået, hvorimod adskillige referencer gentages flere gange. Man savner en samlet og overskuelig referenceliste for samtlige syv afsnit.

Morten Pejrup

P. R. Crowe: *Concepts in Climatology.* (Geographies for advanced study).

Longman Group Ltd., London 1979.

Paperback. XX. 589 s., 160 fig. 23 cm. £6.50.

Crowe's klimatologi (anm. i *Geogr. Tidsskrift* bd. 71) foreligger hermed i paperback-udgave uden ændringer af indholdet.

Henrik Søggaard

W.O. Roberts & H. Lansford: *The Climate Mandate.*

Freeman and Co., San Francisco 1979, 197 s., ill., 23 cm, £ 3.30. En naturvidenskabsmand og en journalist har samarbejdet for at fremstille problemerne om klimaet på en saglig og let tilgængelig måde. Især behandles den historiske klimatologi, mekanismerne bag klimaændringer og disses følger - således fx fødevarereproduktionens stedse større klimaafhængighed i forbindelse med de foreliggende forsyningsstrategier.

Bogen er en let læst og velskrevet introduktion til emnet.

Sofus Christiansen

T.G. Simmons: *Biogeography. Natural and cultural.*

Edw. Arnold, London 1979, 400 s., ill., 24 cm, £ 7.95 netto (paperback).

Biogeografien tages flere steder op igen som led i den geografiske undervisning. Til denne har Simmons kompileret en moderne tekst. Stoffet er opdelt i en natur- og en kulturdel. Den naturlige plantevækst beskrives fra organisme over økosystem til plantebælte. Plantebælterne, der er beskrevet efter Dansereau, har store ligheder med de velkendte Vahl'ske. Sidste del omhandler emner som domesticering og biologisk produktion med en diskussion af problemer i tilknytning til den stedse hårdere udnyttelse af naturen. Det er en svær opgave, forfatteren har stillet sig - der er jo utroligt meget nyt inden for emnerne - men den er udmærket løst.

Sofus Christiansen